

Што е тоа деменција?

ЗА ДЕМЕНЦИЈАТА

Овој лист за помош ги опишува деменцијата, кој ја добива, и некои од нејзините најчести облици. Тој опишува некои од раните знаци на деменцијата и ја нагласува важноста на раното медицинско откривање на болеста.

Деменција е израз што се користи за да се опишат знаците на една широка група на болести што предизвикуваат постепено и се поголемо опаѓање на функционирањето на едно лице. Тоа е широк поим што се користи за да се означи губењето на помнењето, на умствените способности, на разумното размислување, на способностите за однесување кон другите луѓе и на она што се смета за нормална чувствена реакција.

Кој добива деменција?

Повеќето луѓе со деменција се постари, но важно е да се запомни дека најголемиот дел постари луѓе не добиваат деменција. Таа не е составен дел на стареењето. Деменцијата може да му се случи на секого, но почесто настапува по возраста од 65 години. Луѓе на четириесет и на педесетгодишна возраст исто така може да имаат деменција.

Што ја предизвикува деменцијата?

Има многу различни облици на деменција и секој од нив е предизвикан од различни причини. Некои од најчестите облици на деменција се:

Алцхајмерова болест

Алцхајмеровата болест е најчестиот облик на деменција и се среќава во околу 50% до 70% од сите случаи на деменција. Тоа е болест при која настануваат негативни промени и која постепено зема се поголем замав, а го напаѓа мозокот. Мозочните клетки се смалуваат или исчезнуваат, а ненормален материјал се натрупува во вид на „испреплетени нишки“ во центарот на мозочните клетки, и во вид на „плочки“ надвор од мозочните клетки. Тоа го нарушува протокот на пораки во мозокот, оштетувајќи ги врските меѓу мозочните клетки. Со текот на времето мозочните клетки изумираат, а тоа значи дека лицето не може да се сети на информациите или пак не може да ги прими. Како што Алцхајмеровата болест ќе зафати одредено подрачје од мозокот, така одредени функции и способности се губат.

Деменција на крвните садови

Деменцијата на крвните садови (vascular dementia) е широк поим што се користи за деменцијата поврзана со проблеми со дотокот на крв до мозокот, и е вториот најчест облик на деменција. Има поголем број различни видови на деменција на крвните садови. Двата најчести се повеќеинфарктната деменција (multi-infarct dementia) и Бинсвангеровата болест (Binswanger's disease). Повеќеинфарктната

деменција е причинета од поголем број мали мозочни удари, наречени мини мозочни удари или напади на привремен прекин на дотокот на крв (Transient Ischaemic Attacks - TIA), и веројатно е најчестиот облик на деменција на крвните садови. Бинсвангеровата болест (исто така позната и како деменција на крвните садови под мозочната кора) е поврзана со промени во мозокот што се должат на мозочни удари. Неа ја предизвикуваат високиот крвен притисок, задебелувањето на артериите и несоодветниот проток на крв.

Деменцијата на крвните садови може да личи на Алцхајмеровата болест, а кај некои луѓе може да се јави и мешавина од Алцхајмерова болест и од деменција на крвните садови.

Паркинсонова болест

Паркинсоновата болест е постепено се поголемо нарушување на централниот нервен систем, што се одликува со треперење на мускулите (тремор), вкочанетост на рацете, нозете и зглобовите, тешкотии при зборувањето и тешкотии да се почне со движење на некој дел од телото. Подоцна во текот на болеста кај некои луѓе може да се развие деменција. Лековите може да ги подобрат телесните знаци на болеста, но може да имаат несакани дејства меѓу кои може да спаѓаат привидувања, замислувања дека се случуваат некои работи, привремено влошување на збунетоста и ненормални движења.

Деменција со Луи тела

Деменцијата со Луи тела (dementia with Lewy bodies) е предизвикана од негативни промени во нервните клетки во мозокот и од нивното изумирање. Името доаѓа од присуството на ненормални топчести структури, наречени Луи тела, што се развиваат во внатрешноста на нервните клетки. Се верува дека тие може да придонесуваат за изумирањето на мозочните клетки. Луѓето што имаат деменција со Луи тела обично гледаат работи што не постојат (привидувања), рацете и нозете им се вкочанети или им се тресат (паркинсонизам), а нивната состојба обично многу брзо се менува, често од час на час или од ден на ден. Овие знаци овозможуваат таа да се разликува од Алцхајмеровата болест. Деменцијата со Луи тела понекогаш се јавува напоредно со Алцхајмеровата болест и/или со деменцијата на крвните садови. Може да биде тешко да се разликува деменцијата со Луи тела од Паркинсоновата болест, а кај некои лица што имаат Паркинсонова болест се развива деменција слична на деменцијата со Луи тела.

Негативни промени на резните на мозокот во пределот на челото и на слепоочниците (Fronto Temporal Lobar Degeneration - FTLD)

Овој назив се користи за група деменции кога се јавуваат негативни промени во едниот или во двата резни на мозокот во пределот на челото или на слепоочниците. Тука спаѓаат деменцијата на резните во пределот на челото и на слепоочниците (fronto temporal dementia), нарушувањето на способноста за течно зборување кое постепено се повеќе се развива (progressive non-Fluent Aphasia), деменцијата при која се заборава значењето на зборовите (Semantic Dementia) и Пиковата болест (Pick's disease). Околу 50% од лицата што имаат негативни промени на резните на мозокот во пределот на челото и на слепоочниците имаат семејна историја на оваа болест. Кај лицата што ја наследуваат оваа болест често постои видоизменетост на тау протеинскиот ген на хромозомот 17, што доведува до тоа да се произведува ненормален тау протеин. Не се познати други фактори на опасност.

Хантингтонова болест

Хантингтоновата болест (Huntington's disease) е наследна болест при која се јавуваат негативни промени на мозокот што го зафаќаат умот и телото. Таа обично се јавува на возраст меѓу 30 и 50 години и се одликува со опаѓање на умствените способности и со неправилни, неволни движења на рацете и нозете или на мускулите на лицето. Другите знаци вклучуваат промени на личноста, нарушување на помнењето, забавен говор, нарушена способност за расудување и психијатриски проблеми. Не постои лекување за да се запре напредувањето на болеста, но лекаствата може да ги контролираат нарушувањата на движењата и психијатриските знаци. Во најголемиот број случаи се јавува деменција.

Деменција што настанува поради алкохол (синдром Корсаков)

Премногу алкохол, особено ако е поврзан со начин на исхрана во кој има малку тијамин (витамин B1) може да доведе до непоправливо оштетување на мозокот. Ако се престане со пиењето, може да има извесно подобрување.

Оваа деменција може да се спречи. Според препораките на Австралискиот национален совет за здравствено и медицинско истражување (National Health and Medical Research Council of Australia), за да биде користењето на алкохол безбедно, мажите не треба да пијат повеќе од 4 стандардни пијалоци дневно, а жените не треба да пијат повеќе од 2 стандардни пијалоци дневно. Кај луѓето што редовно пијат во овие или во помали количини не е забележана појава на деменција што настанува поради алкохол и на синдромот Корсаков.

Најчувствителни делови на мозокот се оние што служат за помнење и за планирање, за организирање и расудување, за способности за однесување спрема другите луѓе и за рамнотежа. Изгледа дека земањето на тијамин помага да се спречи и да се подобри оваа состојба.

Кројцфелд-Јакобова болест

Кројцфелд-Јакобовата болест (Creutzfeldt-Jacob disease) е многу ретко, смртоносно нарушување на мозокот причинето од една протеинска честичка што се вика прион. Се јавува кај еден од милион луѓе годишно. Раните знаци вклучуваат ослабено помнење,

промени во однесувањето и недостиг на усогласеност на телесните движења. Како што болеста зема замав, а тоа е обично брзо, опаѓањето на умствените способности станува понагласено, се јавуваат неволни движења, а лицето може да ослепи, кај него да се развие слабост во рацете или во нозете, и конечно да падне во кома.

Дали е деменција?

Има голем број здравствени состојби што даваат знаци слични на деменција. Со лекување на тие состојби, знаците ќе исчезнат. Во таквите состојби спаѓаат недостигот на некои витамини и хормони, потиштеноста, спротивните дејства на разни лекови или преголемите дози на лекови, инфекциите и туморите на мозокот.

Од основна важност е да се постави медицинска дијагноза во раната фаза, веднаш штом ќе се појават знаците, за да се осигура дека на лицето кое страда од некоја медицинска состојба што може да се лекува ќе му се постави соодветна дијагноза и дека ќе добие соодветно лекување. Ако знаците се причинети од деменција, раното поставување на дијагнозата ќе значи ран пристап кон поддршка, информации и лекови, ако ги има.

Дали деменцијата може да се наследни?

Тоа зависи од причината за деменцијата, па затоа е важно да се постави цврста медицинска дијагноза. Ако постои загриженост поради опасност да се наследни деменција, советувајте се со вашиот лекар или јавете се во Австралиското здружение за Алцхајмерова болест за да разговарате со советник. Повеќето случаи на деменција не се наследни.

Кои се раните знаци на деменцијата?

Раните знаци на деменцијата се многу слаби и нејасни и може да не бидат веднаш очигледни. Некои чести знаци може да бидат:

- Постепено се поголемо и често губење на помнењето
- Збунетост
- Промени на личноста
- Незаинтересираност и повлекување во себе
- Губење на способноста за вршење на секојдневните работи.

Што може да се стори за да се помогне?

Засега не постои начин да се спречат или да се излекуваат повеќето облици на деменција. Меѓутоа, утврдено е дека некои лекаrstва може да ублажат некои од знаците.

Поддршката е од основна важност за лицата со деменција, а помошта од семејствата, пријателите и негувателите може позитивно да придонесе за полесно справување со оваа состојба.

Натамошни информации

Австралиското здружение за Алцхајмерова болест нуди поддршка, информации, поучување и советување. Јавете се на Националната телефонска линија за помош при деменција на **1800 100 500**.

За натамошни информации и за да видите други листови за помош, посетете го нашето место на интернет на **www.alzheimers.org.au**